

UCHWAŁA

Dnia 28 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Iwona Koper

SSA Władysław Pawlak (sprawozdawca)

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie z wniosku A. P.

przeciwko E. C.

w przedmiocie skargi dłużnika na postanowienie komornika przy Sądzie Rejonowym w J.

z dnia 31 sierpnia 2011 r., po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 28 listopada 2012 r.

zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Okręgowy w T.

postanowieniem z dnia 24 maja 2012 r.,

"Czy podstawą ustalenia należnej komornikowi opłaty za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia jest wartość roszczenia pieniężnego wynikająca z tytułu zabezpieczenia i wniosku o jego wykonanie, czy też wartość mienia, które faktycznie zostało zabezpieczone w toku postępowania?"

podjął uchwałę:

Podstawą ustalenia opłaty za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia jest wartość roszczenia pieniężnego określona we wniosku (art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, jednolity tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.).

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 31 sierpnia 2011 r. komornik przy Sądzie Rejonowym w J. stwierdził zakończenie postępowania w przedmiocie wykonania zabezpieczenia z wniosku wierzyciela A. P. przeciwko dłużnikowi E. C., prowadzonego na podstawie nieprawomocnego nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, w związku z tym, że wierzyciel złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego na podstawie tego nakazu, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Ponadto ustalił koszty postępowania za wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego na kwotę 5 707,80 zł, która odpowiada 2% z kwoty wartości roszczenia pieniężnego, wynikającej z tytułu zabezpieczenia.

W wyniku skargi dłużnika Sąd Rejonowy w T., postanowieniem z dnia 9 stycznia 2012 r., koszty ustalone przez sądowy organ egzekucyjny zmniejszył do kwoty 326 zł, podnosząc, że na gruncie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz.1376 ze zm. - dalej „u.k.s.c.”), ustawodawca uzależnił wysokość opłaty egzekucyjnej za wykonanie orzeczenia o zabezpieczeniu od wartości faktycznie zabezpieczonego roszczenia. Jeśli zatem wartość zabezpieczonego przez komornika roszczenia wynosi kwotę 16 300 zł, to opłata za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia roszczenia pieniężnego wynosi 2% z tej kwoty.

Przy rozpoznawaniu zażalenia komornika na postanowienie Sądu Rejonowego, Sąd Okręgowy w T. powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w przedstawionym zagadnieniu prawnym, przytoczonym na wstępie uchwały. W uzasadnieniu wskazał, że obecne brzmienie art. 45 ust. 1 u.k.s.c. nie pozwala na wyciągnięcie jednoznacznego wniosku co do podstawy obliczenia opłaty należnej komornikowi. Za przyjęciem stanowiska Sądu pierwszej instancji przemawia użycie przez ustawodawcę słowa „wykonanie”, które jest synonimem słowa „dokonanie”, pochodzącego od czasownika „dokonać”, oznaczającego „zrobienie czegoś, doprowadzenie do skutku, urzeczywistnienie, spełnienie”. Z drugiej jednak strony sformułowanie to może być odczytywane jako

przeprowadzenie przez komornika wszystkich dopuszczalnych prawem czynności zmierzających do osiągnięcia rezultatu wynikającego z orzeczenia sądowego, niezależnie od ich skuteczności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwotnym brzmieniu ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie regulowała wprost kwestii opłat za czynności egzekucyjne komorników związane z wykonaniem postanowień o udzieleniu zabezpieczenia roszczeń, podobnie zresztą jak wcześniej obowiązujące - uchylone przez art. 95 pkt. 4 u.k.s.c. - rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 1991 r. w sprawie taksy za czynności komornika (Dz. U. Nr 62, poz.264 ze zm.). Stosownie do ówczesnej wersji art. 45 ust. 1 u.k.s.c., wszczęcie egzekucji świadczeń pieniężnych uzależnione było od uiszczenia przez wierzyciela części opłaty stosunkowej w wysokości 7% wartości egzekwowanego świadczenia, nie więcej jednak niż 1/3 całej opłaty, przewidzianej w art. 49, która wynosiła 21% wartości egzekwowanego świadczenia. Dopiero na skutek noweli z dnia 18 września 2001 r. (ustawa o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 130, poz. 1452, dalej: „nowela z 2001 r.”), ustawodawca w art. 45 wyróżnił opłatę stosunkową za dokonanie zabezpieczenia roszczenia (ust. 3), która wynosiła 5% wartości roszczenia i była pobierana po dokonaniu zabezpieczenia. W razie jednak bezskuteczności egzekucji lub gdy wyegzekwowana kwota nie wystarczała na pokrycie kosztów egzekucji, komornik zwracał połowę opłaty stosunkowej pobranej od wierzyciela tytułem zabezpieczenia (ust. 4). Z kolei za dokonaną egzekucję świadczeń pieniężnych, komornik pobierał od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 15% wartości wyegzekwowanego roszczenia (ust. 2). W takim stanie prawnym zapadły dwie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III CZP 27/05 (OSNC 2006/4/59) i z dnia 29 września 2005 r., III CZP 60/05 (OSNC 2006/7-8/117), w którym Sąd Najwyższy wskazał, że podstawę obliczenia opłaty stosunkowej za dokonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego stanowi wartość przedmiotu faktycznego zabezpieczenia.

Według brzmienia art. 45 ust. 3 u.k.s.c. nadanego nowelą z dnia 24 września 2004 r. (ustawa o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji

oraz o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. Nr 236, poz. 2356, zwana dalej nowelą z 2004 r.), wszczęcie postępowania o dokonanie zabezpieczenia świadczeń pieniężnych zostało uzależnione od uiszczenia przez wierzyciela opłaty stosunkowej w wysokości 2% wartości roszczenia, a w przypadku jej nieuiszczenia - pomimo wezwania - komornik zwracał wniosek (ust. 6). W odniesieniu do egzekucji roszczeń pieniężnych, ustawodawca utrzymał zasadę pobierania od dłużnika opłaty naliczanej od wartości wyegzekwowanej części świadczenia zgłoszonego do egzekucji (art. 45 ust. 2 w zw. z art. 49).

Kolejna zmiana art. 45 u.k.s.c., została dokonana ustawą z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 112, poz. 769 – dalej: „nowela z 2007 r.”). Zgodnie z tą nowelą, za dokonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego komornikowi przysługiwała opłata w wysokości 2% wartości roszczenia, które podlegało zabezpieczeniu. Opłatę tę uiszczał wierzyciel przy wniosku o dokonanie zabezpieczenia, a w przypadku jej braku, komornik wzywał go do jej uiszczenia w terminie 7 dni pod rygorem zwrotu wniosku. W postanowieniu z dnia 4 września 2009 r. III CZP 55/09 (Biul. SN 2009/12/10) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że pomimo nowej regulacji art. 45 u.k.s.c., pozostały aktualne poglądy co do rozumienia pojęcia „dokonania zabezpieczenia”, prezentowane w powołanych uchwałach, gdyż nowe unormowanie regulowało dwie kwestie, a mianowicie wymogi formalne wniosku o dokonanie zabezpieczenia i podstawę do pobrania opłaty za dokonanie zabezpieczenia, która powinno być naliczana podobnie jak opłata za egzekucję świadczenia pieniężnego.

Ostatnia zmiana art. 45 u.k.s.c. (ustawa z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji Dz. U. Nr 155, poz. 1038, zwana dalej nowelą z 2010 r.) polegała jedynie na zastąpieniu zwrotu „za dokonanie zabezpieczenia” sformułowaniem: „za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia”.

Przystępując do wykładni analizowanego przepisu trzeba stwierdzić, że ma on charakter fiskalny i w związku z tym powinien być interpretowany ściśle. Zawarte w art. 45 ust. 1 wyrażenie „za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia roszczenia pieniężnego”, nie może być rozumiane

bez uwzględnienia całego brzmienia tego przepisu. Stanowi on, iż za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia roszczenia pieniężnego komornikowi przysługuje opłata w wysokości 2% wartości roszczenia, które podlega zabezpieczeniu, nie mniejsza niż 3% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego i nie wyższa niż pięciokrotność tego wynagrodzenia, którą wierzyciel uiszcza, składając wniosek o wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, a w razie jej braku, komornik wzywa do jej uiszczenia w terminie 7 dni pod rygorem zwrotu i do czasu uiszczenia opłaty komornik nie wykonuje postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia. Nie uiszczenie przez wierzyciela tej opłaty w terminie 7 dni od dnia doręczenia mu wezwania do zapłaty powoduje zwrot wniosku.

Analiza treści wskazanego przepisu prowadzi do konstatacji, że ustawodawca uzależnił wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia roszczenia pieniężnego od uiszczenia opłaty obliczonej stosownie do wynikającej z wniosku wierzyciela o wykonanie tytułu zabezpieczenia wartości roszczenia. Brak sprzężenia wysokości należnej komornikowi opłaty, z wynikami czynności mających na celu wykonanie tytułu zabezpieczenia, daje podstawę do przyjęcia, że użyty przez ustawodawcę zwrot „za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia” oznacza podjęcie przez komornika wszystkich prawnie dopuszczalnych czynności, koniecznych do wykonania tego postanowienia w granicach określonych tytułem zabezpieczenia i wnioskiem wierzyciela. Zgodnie z art. 45a w zw. z art. 45 ust. 1 i 2 u.k.s.c., komornik podejmuje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania opłaconego wniosku wierzyciela, czynności niezbędne do skutecznego przeprowadzenia zabezpieczenia roszczenia.

Z treści art. 45 u.k.s.c. nie wynika jednak, aby po wykonaniu przez komornika postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, przy ustalaniu przez niego kosztów postępowania zabezpieczającego (w oparciu o art. 770 k.p.c., stosowany na zasadzie analogii) dopuszczalna była weryfikacja wysokości uiszczonej przez wierzyciela opłaty przez odniesienie jej do skuteczności dokonanych przez komornika czynności, a tym samym do wyniku zabezpieczenia.

Odwoływanie się w tym wypadku - na zasadzie analogii - do przepisów regulujących wysokość opłat za przeprowadzenie egzekucji świadczeń pieniężnych (art. 49 ust. 1 u.k.s.c.) nie jest prawidłowe, gdyż art. 45 samodzielnie normuje wysokość opłat za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia roszczenia pieniężnego. Po drugie, konstrukcja prawna poboru przez komornika opłat za wykonanie tytułu zabezpieczenia roszczenia pieniężnego i za egzekucję świadczeń pieniężnych jest odmienna. W przypadku zabezpieczenia opłatę nalicza się od wartości roszczenia podlegającego zabezpieczeniu i uiszcza ją wierzyciel jeszcze przed podjęciem czynności, natomiast opłata za egzekucję świadczenia pieniężnego jest pobierana od dłużnika w wysokości obliczonej od wartości wyegzekwowanego roszczenia. Jakkolwiek wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego nie prowadzi do jego wyegzekwowania, to jednak ustawodawca wyraźnie zróżnicował wysokość opłat za zabezpieczenie roszczenia pieniężnego (2%) i egzekucję świadczeń pieniężnych (8% i 15%), zależnie od sposobu egzekucji.

Wyniki analizy językowej art. 45 u.k.s.c., wzmacnia wykładnia historyczna. Nowela z 2001 r. wprowadziła zasadę pobierania opłaty stosunkowej w wysokości 5% wartości roszczenia dopiero po dokonaniu zabezpieczenia i w pewnych sytuacjach przewidywała zwrot połowy tej opłaty. Obecnie obowiązujący w tej materii przepis reguluje odmiennie pobór i wysokość opłaty, która nie zależy od wartości faktycznego zabezpieczenia, oraz nie przewiduje zwrotu nawet jej części w przypadku bezskuteczności podjętych przez komornika czynności. Również w stosunku do noweli z 2004 r., która zmodyfikowała wysokość i czas poboru opłaty, nastąpiła zmiana, gdyż obecne brzmienie tego przepisu wyraźnie identyfikuje wysokość należnej komornikowi opłaty nie tylko za wszczęcie, ale i wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia roszczenia pieniężnego, z wartością roszczenia, które podlega zabezpieczeniu.

Wyniki wykładni językowej potwierdza też wykładnia funkcjonalna. Ustawodawca celowo zróżnicował zasady poboru opłat za wykonanie tytułu zabezpieczenia roszczenia pieniężnego i przeprowadzenie egzekucji świadczenia pieniężnego. Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, w przeciwieństwie do tytułu wykonawczego umożliwiającego prowadzenie egzekucji, jest tytułem

o charakterze tymczasowym, mogącym w określonych przez prawo przypadkach upaść (art. 742 § 1 k.p.c., art. 744 § 1 i 2 k.p.c., art. 754¹ § 1 i 2 k.p.c.) lub ulec ograniczeniu (art. 492 § 2 k.p.c.), efektem czego może być zniweczenie tych czynności egzekucyjnych, które doprowadziły do wykonania przez komornika tytułu zabezpieczenia. W tym kontekście nieuzasadnione byłoby przerzucanie na komornika ryzyka za efekt czynności podjętych w celu wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia.

W sprawie, w której powstało zagadnienie prawne stanowiące przedmiot niniejszej uchwały, tytułem zabezpieczenia był nieprawomocny nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym, który do jego wykonania nie wymaga nadania klauzuli wykonalności (art. 492 § 1 zd. 1 k.p.c.), jednak wierzyciel, wnosząc do komornika o dokonanie zabezpieczenia, jest obowiązany wskazać sposób zabezpieczenia (art. 492 § 2 zd. 1 k.p.c.). W związku z tym, kierując taki tytuł do wykonania, od wierzyciela zależy zakres oraz sposób jego realizacji przez sądowy organ egzekucyjny, a w konsekwencji i skuteczność.

Przeciwko uzależnianiu wysokości opłaty za wykonanie zabezpieczenia od efektywności czynności sądowego organu egzekucyjnego przemawia również okoliczność, iż ostatecznie o tym, która ze stron i w jakim zakresie ponosi koszty powstałe wskutek wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, decyduje sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, a o kosztach postępowania zabezpieczającego później powstałych rozstrzyga na wniosek strony sąd, który udzielił zabezpieczenia (art. 745 § 1 k.p.c.), stosując zasady określone w art. 98-107 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., III CZ 77/11, niepubl.).

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.